

Röde Torn

En arkeologisk förundersökning i Bohus fästning

Kungälv 9, Gamla staden 1:11,
Kungälv's socken och kommun

Oscar Ortman

Bohusläns museum Rapport 2010:29

BOHUSLÄNS MUSEUM

Fält med grå bakgrund och fet ram är obligatoriska för redovisning till FMIS.
För anvisningar, klicka på rubrikerna och länkar på sidan 2.

Geografiska och administrativa uppgifter

Län	Kommun	Landskap
Västra Götalands Län	Kungälv	Bohuslän
Socken/Stad	Kartblad	Fastighet/kvarter
Kungälv	7144	Gamla staden 1:11

Beslutande länsstyrelse	Länsstyrelsens dnr	Beslut enligt KML	Datum för beslut
Länsstyrelsen, Västra Götaland	431-48907-2009	Arkeologisk förundersökning enligt 2 kap. 13§ KML	2010-05-26

Undersökningens art och omfattning

Undersökarens dnr/projektnr	Typ av undersökning/åtgärd	Fältarbetstid start	Fältarbetstid slut
NOK 400-2010/E228	Arkeologisk förundersökning	2010-05-07	2010-06-17
Undersökande/ansvarig organisation	Ansvarig person	Typ av exploatering	
Bohusläns museum /Västarvet	Oscar Ortman	Renovering	
Uppdragsgivare/exploatör	Antal arbetsdagar	Beräknad rapporttid	Total faktisk kostnad
Statens Fastighetsverk, Göteborg	1	13 timmar	17.694

Beräknat	Yta, ext (m ²)	Yta (m ²)	Volym (m ³)	Schakt (m)	Timmar, grov	Timmar, arkeolog	Timmar, maskin
				7 m		8	
Undersökt	Yta, ext (m ²)	Yta (m ²)	Volym (m ³)	Schakt (m)	Timmar, grov	Timmar, arkeolog	Timmar, maskin
				3,8 m		8 timmar	

Berörda RAÄ-nr/tillfällig arbetsidentitet (objektnr)

Kungälv 9, Röde Torn

Datering

Historisk tid

Rapport inkommer senare Ja Nej

Sammanfattning av undersökningsresultaten och förslag till fortsatta åtgärder

Sammanfattning av undersökningsresultaten   I samband med renoveringsarbete i Röde Torn, Bohus Fästning, Kungälv 9, Kungälvs socken, Bohuslän, utförde Bohusläns museum, i maj 2010, en arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning, se bilaga 1. En av murarna som flankerar nedgången till yttre borggården hade börjat rasa ut och behövde restaureras. För att kunna bygga upp muren på ursprunglig plats öppnades ett 3,8 meter långt och 0,5 - 0,6 meter brett schakt direkt norr om muren. Schaktet grävdes för hand ner till den nivå där stenar i muren som låg i ursprungligt läge kunde friläggas. Profilen i schaktet utgjordes av en 015 meter tjock grästorv, därunder ett 0,15 - 0,4 meter tjockt lager med fyllnadsmassor. Fyllnadsmassorna utgjordes av munktegel, taktegel, natursten, kalkputs och glas. Under fyllnadsmassorna kom ett kalklager med "murstenar" i ursprungligt läge. Cirka 1,2 meter ut från den nordöstra schaktkanten täckte ett 0,05 meter tjockt brandlager kalklagret med den ursprungliga murstenen, se bilaga 3.   Bilaga 1. Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning. Röde Torn, Bohusfästning. Utdrag ur fastighetskarta 7144. Förundersökningsområdet markerat. Skala 1:10000.   Bilaga 2. Arkeologisk förundersökning, i form av schaktningsövervakning. Röde Torn, Bohus Fästning. Utdrag ur fastighetskarta 7144. Förundersökningsområdet markerat. Skala 1:500.   Bilaga 3. Det grävda schaktets nordvästra profil. Skala 1:20   Bilaga 4. Fotolista.
Förslag till fortsatta åtgärder   Bohusläns museum bedömer att skyddet för de övriga delarna av Kungälv 9 kvarstår.

Oscar Ortman
(Underskrift)

2010-08-13
(Datum)

Uppgifter om lägesbestämning

Mätmetod	Kommentar kring inmätning
GPS	
Skala	
Medelfel vid inmätning	

[Anvisning för leverans av lägesuppgifter till RAÄ](#)

[Anvisning för leverans av lägesuppgifter till länsstyrelse](#)

[Anvisning för objekttabell för enkel lämningstyp](#)

[Anvisning för objekttabell för sammansatt lämningstyp](#)

[Anvisning för antikvarisk bedömning, skadestatus och undersökningsstatus](#)

[Anvisning för beskrivning](#)

[Anvisningar för bilaga Objekttabell för särskild utredning](#)

Ifylld blankett skickas till: fmisreg@raa.se

Kontaktuppgifter: e-post: fornsok@raa.se, tel: 08 - 5191 8571 må - fre 9.00 - 11.30

Omslagsbild Foto taget av Oscar Ortman. Fotot visar schaktningsarbete i Röde torn, Bohus Fästning. Fotot taget från sydväst.

Bakgrund

I samband med renoveringsarbete i Röde Torn, Bohus Fästning, Kungälv 9, Kungälvs socken, Bohuslän, utförde Bohusläns museum, i maj 2010, en arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning. Förundersökningen utfördes på uppdrag av Statens fastighetsverk, Göteborg, i enlighet med länsstyrelsens beslut 431-48907-2009.

Tidigare undersökningar

Under hela 1900-talet har Röde Torn renoverats i olika omgångar. 1921 grävs trappan ner mot konsten, den yttre borggården nordost om Röde torn fram. ”Allt nedfallet grus jämte sten schaktas undan” (Löfberg, 1986:3165).

Metod

På den norra sidan av öppningen ner mot konsten hade stödmuren som håller fyllnadsmassorna på plats börjat kalva, och det fanns risk att den skulle rasa ut. För att undvika detta handgrävdes ett knappt fyra meter långt och 0,5 – 0,6 meter brett schakt norr om stödmuren, ner till den nivå där stenar i muren som låg i ursprungligt läge kunde friläggas. De bortgrävda massorna utgjordes uteslutande av fyllnadsmassor. Profilen utseende beskrevs och dokumenterades med foto. Uppmätningarna gjordes med GPS.

Resultat

Profilen i schaktet utgjordes av en 0,15 meter tjock grått lager med rasmassor under grästorven. därunder ett 0,15 - 0,4 meter tjockt mer humöst brungrått lager med fyllnadsmassor. Fyllnadsmassorna utgjordes av munktegel, taktegel, natursten, kalkputs och glas. Under fyllnadsmassorna kom ett kalklager med "murstenar" i ursprungligt läge. Cirka 1,2 meter ut från den östra murkanten täckte ett 0,05 m tjockt brandlager kalklagret med den ursprungliga murstenen, se bilaga 2 och 3.

Slutsats

Bohusläns museum bedömer efter avslutad schaktningsövervakning att skyddet för de övriga delarna av Kungälv 9 kvarstår.

Referenser

Löfberg, T. 1986. *Bohus Fästningsruin – sammanställning av konserveringsarbeten och byggnadshistoriska iakttagelser 1898 – 1984*. Kungälv.

Bilagor

Bilaga 1. *Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning. Röde Torn, Bohus Fästning. Utdrag ur fastighetskarta 7144. Förundersökningsområdet markerat. Skala 1:10 000. Godkänd ur sekretessynpunkt för spridning. Lantmäteriet 2010-08-17. Dnr 601-2010/2060.*

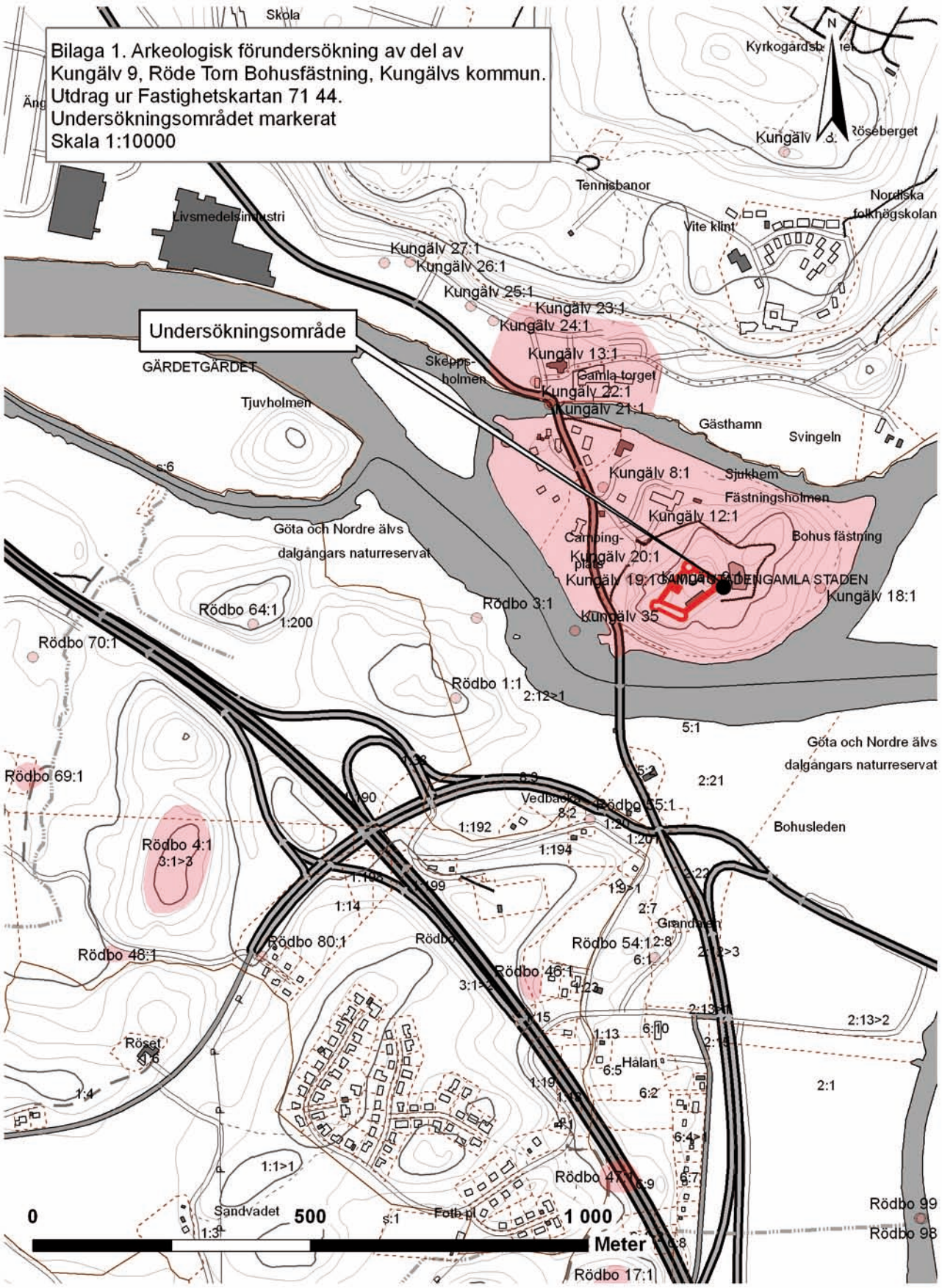
Bilaga 2. *Arkeologisk förundersökning, i form av schaktningsövervakning. Röde Torn, Bohus Fästning. Utdrag ur fastighetskarta 7144. Förundersökningsområdet markerat. Skala 1:500. Godkänd ur sekretessynpunkt för spridning. Lantmäteriet 2010-08-17. Dnr 601-2010/2060.*

Bilaga 3. *Det grävda schaktets nordvästra profil. Skala 1:20*

Bilaga 4. *Fotolista.*

Fynd: Inga fynd omhändertogs.

Bilaga 1. Arkeologisk förundersökning av del av Kungälv 9, Röde Tom Bohusfästning, Kungälv kommun. Utdrag ur Fastighetskartan 71 44. Undersökningsområdet markerat Skala 1:10000

Undersökningsområde

GÄRDETGÅRDET

Tjuvholmen

Göta och Nordre älvs dalgångars naturreservat

Rödbo 64:1

Rödbo 70:1

Rödbo 69:1

Rödbo 4:1

Rödbo 48:1

Röset

Sandvadet

Fotb-pl

Meter

Göta och Nordre älvs dalgångars naturreservat

Bohusleden

2:13>2

Rödbo 99

Rödbo 98

Rödbo 17:1

Tennisbanor

Vite klint

Nordiska folkhögskolan

Kungälv 27:1

Kungälv 26:1

Kungälv 25:1

Kungälv 23:1

Kungälv 24:1

Kungälv 13:1

Samla torget

Kungälv 22:1

Kungälv 21:1

Gästhamn

Svingeln

Sjukhem

Fästningsholmen

Kungälv 12:1

Camping-plats

Kungälv 20:1

Kungälv 19:1

Kungälv 35

GAMLA STADEN

GAMLA STADEN

Kungälv 18:1

Rödbo 3:1

Rödbo 1:1

2:12>1

5:1

2:21

Vedbacken

Rödbo 55:1

1:192

8:2

1:20

1:194

1:20

1:20

1:20

1:20

1:20

1:20

1:20

1:20

1:20

1:20

1:20

1:20

1:20

1:20

1:20

2:7

2:22

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

2:23

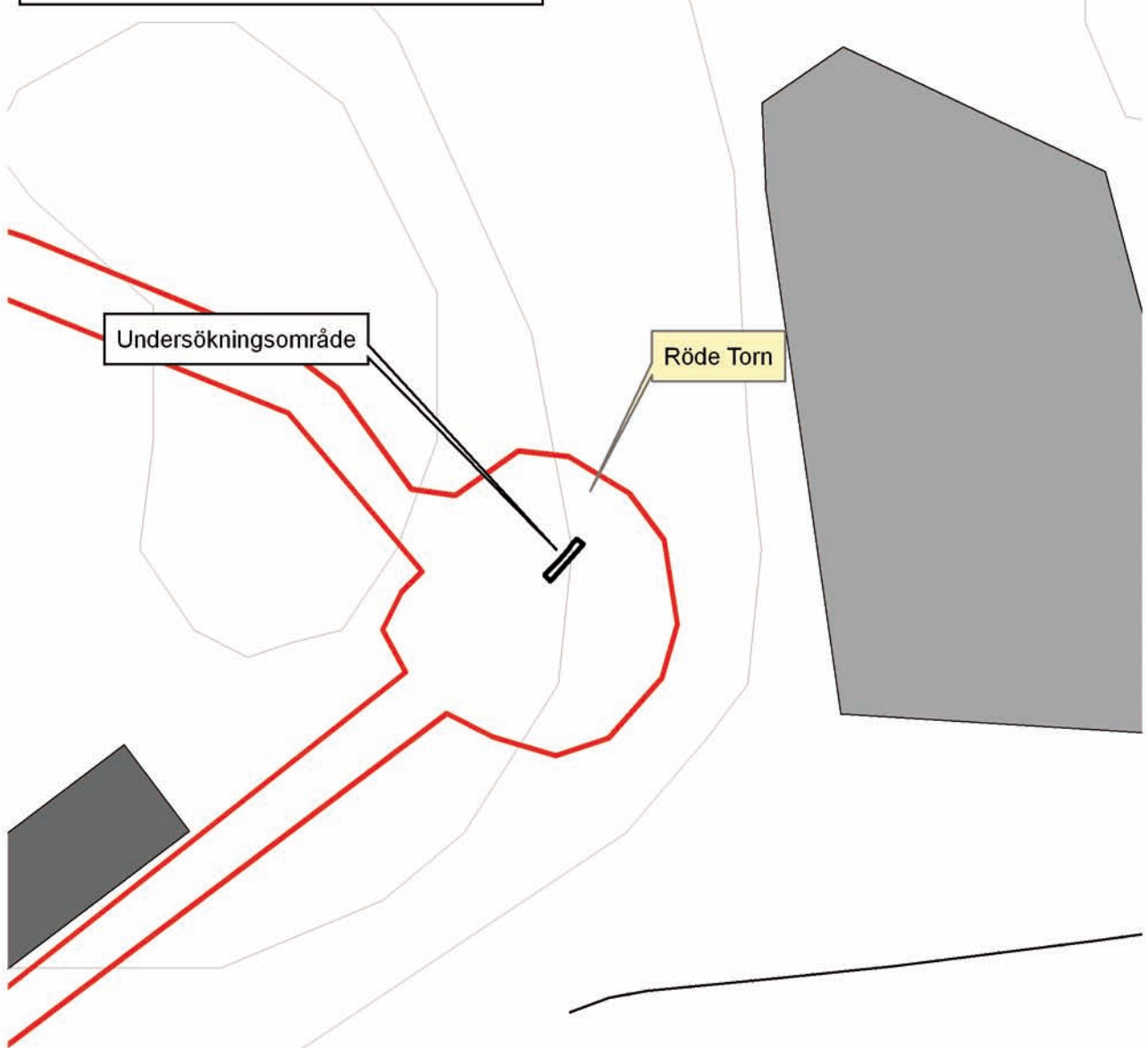
2:23

2:23

2:23

2:23

Bilaga 2. Arkeologisk förundersökning av del av Kungälv 9, Röde Torn Bohusfästning, Kungälv kommun.
Utdrag ur Fastighetskartan 71 44.
Undersökningsområdet markerat
Skala 1:500

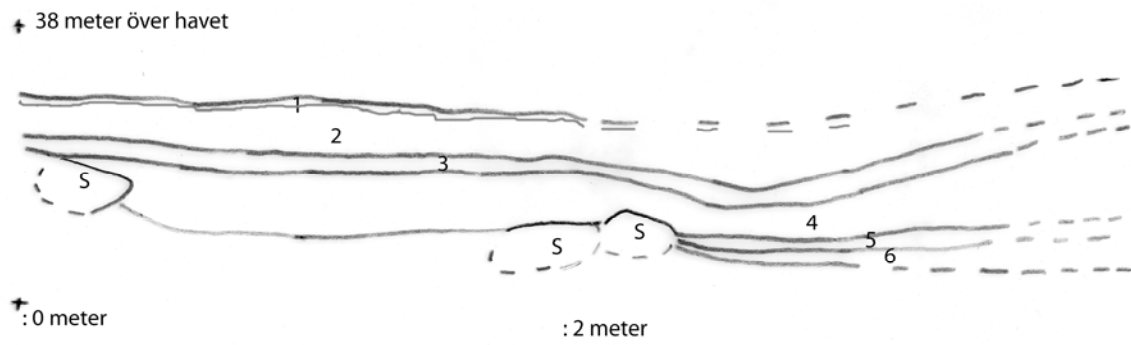

Undersökningsområde

Röde Torn

Bilaga 3. *Det grävda schaktets nordvästra profil. Skala 1:20*

1. Grästorv
2. Grå rasmassor
3. Gråbrunt mer humöst lager med utfyllnadsmassor
4. Brungul något humös kalkblandat lager
5. Brandlager
6. Gulgrått kalklager

Bilaga 4. Fotolista.

Kungälv 9	Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning Röde Torn	UMFA	55067	
Foto nr	Motiv	Riktning mot	Fotograf	Datum
55067:1	Röde torn avtorning	SV	Oscar Ortman	20100507
55067:2	Röde torn avtorvning	NV	Oscar Ortman	20100507
55067:3	Röde torn profil 1 meter från östra schaktväggen	NÖ	Oscar Ortman	20100507
55067:4	Röde torn det frilagda schaktet kalkbruk i botten	NÖ	Oscar Ortman	20100507
55067:5	Röde torn, Mats Lindell och Rickard frilägger mur	N	Oscar Ortman	20100507
55067:6	Röde torn, det frilagda schaktet	NÖ	Oscar Ortman	20100507
55067:7	Ankarjärn funnet i fyllnadsmassorna		Oscar Ortman	20100507
55067:8	Ankarjärn funnet i fyndmassorna detalj		Oscar Ortman	20100507
55067:9	Röde torn avtorning	N	Oscar Ortman	20100507
55067:10	Röde torn avtorning	NÖ	Oscar Ortman	20100507
55067:11	Den kalvande muren	N	Oscar Ortman	20100507

